

Maastriška Izjava o
Budućim prioritetima unapređivanja europske suradnje u
strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
(Osvrt na Kopenhašku deklaraciju od 30. studenog 2002.)

- 14. prosinca 2004., u Maastrichtu, Ministri odgovorni za strukovno obrazovanje i osposobljavanje 32 europske zemlje¹, europski socijalni partneri i Europska komisija, dogovorili su se o pojačavanju svoje suradnje imajući u vidu;
- moderniziranje svojih sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi Europa postala najkonkurentskija ekonomija i
- da će ponuditi svim Europljanima, bez obzira jesu li mladi, stariji, radnici, nezaposleni ili invalidi, kvalifikacije i vještine koje su im potrebne za potpuno integriranje u na znanju utemeljeno društvo koje je u nastajanju, što će doprinijeti većem broju boljih radnih mjesta.

POLITIČKI KONTEKST I NAPREDAK

Vijeće je (Obrazovanje, mladi i kultura) usvojilo 12. studenog 2002. Rezoluciju o promicanju poboljšane suradnje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Ovo su onda podržali Ministri strukovnog obrazovanja i osposobljavanja EU zemalja, EFTA-EEA zemalja i zemalja kandidata (one koje sudjeluju), Komisija i europski socijalni partneri na svojem sastanku u Kopenhagenu 29. i 30. studenog 2002., kao strategiju za unapređivanje izvedbe, kvalitete i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (Kopenhaška deklaracija).

Zajedničko privremeno Izvješće Vijeća i Komisije „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.“ Za proljetno Vijeće 2004. sažima prve konkretne rezultate Kopenhaškog procesa i prepoznaju svoju ulogu u poticanju reforme, podupiranju cjeloživotnog učenja i razvijanju zajedničkog povjerenja među ključnim sudionicima i zemljama.

Zajedničko privremeno Izvješće poziva na razvoj zajedničkih europskih referenci i principa kao glavnih prioriteta i njihovu primjenu na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir nacionalno stanje te poštujući nacionalne nadležnosti. Od studenog 2002., Vijeće je postiglo politički dogovor velikom broju konkretnih rezultata koji proizlaze iz pojačane suradnje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i cjeloživotnom učenju; posebice vezano uz ljudski kapital u socijalnoj koheziji i koherentnosti; savjetovanju kroz život, principima za priznavanje i validaciju neformalnog i neslužbenog učenja, osiguravanju kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i jedinstvenom Europass okviru za transparentnost kvalifikacija i vještina.

U veljači 2002., europski socijalni partneri pokrenuli su proces suradnje usvajajući Okvir mjera za cjeloživotni razvoj vještina i kvalifikacija. Kroz godišnja Izvješća o praćenju, poslodavci i sindikati daju konkretne doprinose Lisabonskoj strategiji.

U dvije godine Kopenhaški proces je uspio u podizanju jasnoće i profila strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na europskoj razini i u Lisabonskoj strategiji. Sudjelujuće zemlje i dionici došli su do zajedničkog suglasja oko posebnih izazova, dogovorili su se i oko strategija koje će na njih odgovoriti te su razvili konkretna sredstva koja će podupri njihovo provođenje.

Izazovi koji stoje pred ispunjavanjem Lisabonskih ciljeva

Kopenhaški proces nastavit postavljati političke prioritete za postizanje Lisabonskih ciljeva na području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, unutar konteksta radnog programa „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.“ Jačanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na europskoj i nacionalnoj razini, kroz dobrovoljnu suradnju odozgo prema vrhu, trebalo bi biti ključna sastavnica za postizanje originalnog europskog tržišta rada i konkurentne ekonomije, usporedo s zakonodavnim sustavom priznavanja kvalifikacija i europske strategije zapošljavanja. Međutim, veći naglasak treba dati mjeri kako bi se dogovoreni ciljevi primijenili na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir zajedničke europske reference i principe. U osvrtu na Kopenhaški proces za 2005. 06., puna pozornost dana je izazovima koje je iznijela studija ovlaštena od strane Europske komisije da procijeni napredak sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i od strane Kokovog Izvješća 2003. i 2004. godine. Ovi izazovi uključuju odgovarajuće

¹ 25 EU zemalja, plus 4 zemlje kandidata i 3 EFTA/EEA zemlje (npr. iste zemlje koje su bile u Kopenhagenu plus Hrvatska)

održavanje promjena na tržištu rada koji imaju utjecaj na prirodu razvoja na području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Zajedničko privremeno Izvješće prepoznaje određeni broj stupnjeva i prioriteta za reformu u ključnim područjima, koji će učiniti europske sustave strukovnog obrazovanja i osposobljavanja svjetskim mjerilom kvalitete do 2010. godine, i cjeloživotno učenje konkretnom stvarnosti za sve. Oni uključuju potrebu da se učinkovito pokrenu nužna ulaganja i da se fokusira na razvoj ključnih sposobnosti građana kroz život, npr. naučiti kako učiti, uvođenje i razvijanje duha poduzetništva.

Nužne reforme i ulaganja trebaju se prvenstveno fokusirati na:

- predodžbu i privlačnost strukovnog smjera za poslodavce i pojedince kako bi se povećalo sudjelovanje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.
- postizanje viših stupnjeva kvalitete i inovacije u sustavima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na korist učenika i kako bi se europsko strukovno obrazovanje i osposobljavanje učinilo globalno konkurentnim.
- povezivanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja sa zahtjevima tržišta rada, na znanju utemeljena ekonomije, za visokovještom radnom snagom i posebno, zbog jakog utjecaja demografskih promjena, na podizanje i razvijanje sposobnosti starijih radnika.
- potrebe niskosposobne radne snage (oko 80 milijuna osoba između 25 i 64 godine u EU) i grupe s nedostacima, a sa svrhom postizanja socijalne kohezije i povećavanja sudjelovanja na tržištu rada

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje sve više zauzima mjesto na svim stupnjevima i, prema tome, ravnopravnost procjene i veze između strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i općeg obrazovanja, posebice s višim obrazovanjem, trebaju se promicati inovativnim strategijama i instrumentarijem na nacionalnoj i europskoj razini. Ovo bi trebalo uključivati oblikovanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji privlače više studenata za više kvalifikacije. Ovo će doprinijeti inovativnosti i konkurentnosti.

NACIONALNA RAZINA: JAČANJE DOPRINOSA SUSTAVA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I OSPOSUBLJAVANJA, INSTITUCIJA, PODUZETNIŠTVA I SOCIJALNIH PARTNERA NA POSTIZANJU LISABONSKIH CILJ EVA

Prioriteti trebaju biti:

1. korištenje zajedničkog instrumentarija, referenci i principa koji će poduprijeti reformu i razvijanje sustava i praksi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, npr. vezano uz transparentnost (Europass), savjetovanje kroz život, osiguranje kvalitete te priznavanje i validacija kvalifikacija neformalnog i neslužbenog učenja. Ovo bi trebalo uključivati jačanje zajedničkih veza ovog instrumentarija i podizanje svijesti dionika na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini u zemljama članicama kako bi se poboljšala vidljivost i obostrano razumijevanje;
2. poboljšavanje javnog i/ili privatnog ulaganja u strukovno obrazovanje i osposobljavanje, uključujući privatno-javna partnerstva i gdje je moguće, kroz „ reguliranje poticajnih učinaka sustava poreza i olakšica" kao što je preporučilo Lisabonsko Europsko Vijeće.
3. korištenje Europskog socijalnog fonda i Europskog fonda za razvoj regija kako bi se podupro razvoj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Podložni dogovoru o budućim strukturalnim fondovima EU i sukladno s usmjerenjem politika tih fondova tijekom 2007.-13., oni bi trebali poduprijeti ključnu ulogu obrazovanja i osposobljavanja u promicanju ekonomskog razvoja i socijalne kohezije, kao i ciljeva „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.", posebice potreba malih i srednjih poduzetnika, inovativne reforme sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i uz to vezanih izazova, s jedne strane, opremanja mladih ljudi ključnim sposobnostima koji će trebati kroz život, i s druge strane obnavljanja i unapređivanja vještina starije populacije.
4. daljnje razvijanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi odgovorili na potrebe ljudi ili grupa koje su izložene riziku na tržištu rada i koji su u socijalnoj isključivosti, posebice osobe koje rano napuštaju školu, osobe s niskim vještinama, migranti, osobe s invaliditetom i nezaposleni. Ovo se treba temeljiti na kombinaciji ciljanih ulaganja, procjena prijašnjeg učenja i usmjerenog osposobljavanja i ponude učenja.
5. razvijanje i primjena otvorenog pristupa učenju, omogućuje ljudima određivanje osobnih putova, koji će podupirati odgovarajuće savjetovanje i usmjerenje. Ovome bi trebalo doprinijeti uspostavom fleksibilnih i otvorenih okvira za strukovno obrazovanje i osposobljavanje kako bi se smanjile prepreke između početnog i kontinuiranog osposobljavanja i višeg obrazovanja. Dodatno, treba poduzeti mjere kako bi se integrirale pokretljivost u početnom i kontinuiranom osposobljavanju.

6. povećana primjenjivost i kvaliteta strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kroz sistematsko uključivanje svih ključnih partnera u razvijanje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, posebice vezano uz osiguravanje kvalitete. Zbog toga, ustanovama strukovnog obrazovanja i osposobljavanja treba omogućiti i potaknuti ih na sudjelovanje u važnim partnerstvima. Posebice je važno još veće naglašavanje ranog prepoznavanja potreba vještina i planiranje potreba strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, a važnu ulogu u ovome igrati će ključni sudionici, uključujući socijalne partnere.

7. budući razvoj sredina poticajnih za učenje u ustanovama za osposobljavanje i na radnim mjestima. Ovo povlači za sobom povećanje i primjenu pedagoških pristupa koji podupiru samoorganizaciju učenja i koriste potencijal koji pruža e-learning, i time poboljšava kvalitetu osposobljavanja.

8. kao posljedica razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja treba doći do daljnjeg razvijanje stručnosti nastavnika u strukovnom osposobljavanju i obrazovanju, koje će odražavati njihove posebne potrebe za učenjem i mijenjati će njihovu ulogu.

EUROPSKA RAZINA: RAZVOJ TRANSPARENTNOSTI, KVALITETE I ZAJEDNIČKOG POVJERENJA KAKO BI SE POTPOMOGLO AUTENTIČNO EUROPSKO TRŽIŠTE RADA

Prioriteti trebaju biti:

1. konsolidacija prioriteta Kopenhaškog procesa i olakšavanje primjene konkretnih rezultata

2. razvoj otvorenog i fleksibilnog okvira europskih kvalifikacija koje će se temeljiti na transparentnosti i zajedničkom povjerenju. Okvir će providjeti zajedničke reference koje će olakšati priznavanje i prenosivost kvalifikacija unutar strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i općeg (srednje i više) obrazovanja, temeljeno prvenstveno na ishodima vještina i učenja. Poboljšat će se propusnost unutar sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, pružit će referencu za validaciju neslužbeno stečenih vještina i poduprt će lakše i učinkovitije funkcioniranje europskog, nacionalnog i sektorskog tržišta rada. Okvir treba biti poduprt skupom zajedničkih referentnih razina. Treba biti poduprto instrumentarijem dogovorenim na europskoj razini, posebice mehanizmima osiguravanja kvalitete koji će stvoriti nužno zajedničko povjerenje. Okvir treba olakšati dobrovoljni razvoj rješenja temeljenih na sposobnostima na europskoj razini koja će omogućiti sektorima prepoznavanje novih izazova obrazovanja i osposobljavanja koje uzrokuje internacionalizacija trgovine i tehnologije.

3. razvoj i primjena europskog sustava prijenosa kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET) kako bi se omogućilo učenicima gradnja na postignućima koja se proizašla iz njihovih putova obrazovanja prilikom prelaska između sustava učenja. ECVET će se temeljiti na ishodima učenja i osposobljavanja, uzimajući u obzir njihovo tumačenje na nacionalnim ili sektorskim razinama. Uzet će u obzir iskustvo ECTS-a na području višeg obrazovanja i Europass okvir. Praktična primjena treba uključivati razvoj dobrovoljnih dogovora između pružatelja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Europi. Sustav će biti na širokoj osnovi i fleksibilan kako bi omogućio svoju naprednu primjenu na nacionalnoj razini, s tim da se prioritet prvenstveno da sustavima formalnog učenja.

4. preispitivanje posebnih potreba učenja i izmjena uloge nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i mogućnosti da se njihovo zanimanje učini privlačnijim uključujući kontinuirano obnavljanje njihovih profesionalnih vještina. Nastavnike treba poduprijeti u njihovoj osnovnoj ulozi inovatora i podupiratelja u okruženju učenja. Usklađeni okvir treba biti predočen , a koji će podupirati unapređenje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

5. unapređenje okvira, točnosti i pouzdanosti statistika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi se omogućila procjena napretka u ostvarivanju da strukovno obrazovanje i osposobljavanje postane učinkovito i privlačno. Ispravni podaci i pokazatelji nužni su za shvaćanje što se događa su strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i koje su dodatne intervencije i odluke potrebne od strane svih uključenih strana.

PRIMJENA I PRAĆENJE

1. svi sudionici na području strukovnog o obrazovanja i osposobljavanja - pružatelji usluga, poslodavci, sindikati, ogranci, gospodarske komore, industrija ili obrti, zavodi za zapošljavanje, regionalna tijela i mreže itd., - pozivaju se da preuzmu svoju odgovornost i doprinesu učinkovitoj primjeni Kopenhaškog procesa na svim razinama. Trebaju se uspostaviti Nacionalne mreže u kojima su predstavljeni svi ključni dionici, posebice ministri, socijalni partneri i regionalne vlasti.

2. sukladno Zajedničkom privremenom Izvješću, procese obrazovanja i osposobljavanje treba racionalizirati i usmjeriti na europskoj razini kroz ostvarivanje prioriteta gore navedenih zaključaka i skupina Kopenhaškog procesa unutar radnog programa okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.". ovo se treba temeljiti na iskustvu radnih metoda unutar Kopenhaškog procesa.
3. ACVT bit će potpuno uključen u primjenu i praćenje.
4. treba pripremiti i preispitati prijedloge za Okvir europskih kvalifikacija i europskog prijenosa sustava kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.
5. zajednički pristup i tješnja suradnja treba se razviti i na nacionalnoj i na europskoj razini i to s:
 - a. višim obrazovanjem; uključujući razvoj unutar Bolonjskog procesa
 - b. europskim politikama ekonomije, zapošljavanja, održivog razvoja i socijalan uključenosti (unutar smjernica i Nacionalnih akcijskih planova)
 - c. pretpristupnim institucijama i fondovima
 - d. između istraživanja, prakse i politika kroz umrežavanje i izmjenu inovacija i dobrih primjera politika i praksi.
6. treba pružiti informacije o napretku i budućim mjerama razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, uključujući sve važne dionika na nacionalnoj razini, kao dijela integralnog dvogodišnjeg izvješća „Obrazovanje i osposobljavanje 2010", u kontekstu primjene nacionalnih strategija cjeloživotnog učenja. Ovo bi trebalo uključiti gore spomenute partnere na nacionalnoj razini i pružiti osnovu za poticanje izmjene iskustava ne samo između uključenih zemlja već i između socijalnih partnera i drugih važnih dionika na transnacionalnoj osnovi.
7. tješnje veze trebaju se razviti sa socijalnim partnerima na europskim, nacionalnim, regionalnim i sektorskim razinama, uzimajući u obzir radne prioritete određene u njihovom okviru mjera za cjeloživotni razvoj vještina i kvalifikacija.
8. bit će učinkovita i puna upotreba Leonardo da Vinci i budućih integriranih akcijskih programa na području cjeloživotnog učenja kako bi se podupro razvoj, provjera i izmjena inovativnih mjera unapređivanja reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.
9. Cedefop i ETF nastaviti će podupirati provođenje Kopenhaškog procesa i koristiti će svoje mreže (Efernet, National observatories) i elektronske medije, kako bi pomogli sa izvještavanjem, nadgledanjem napretka i izmjenu iskustava, posebice kroz:
 - a. Širenje dobrih politika i praksi u cjeloživotnom učenju
 - b. Bilježenje sektorskih aktivnosti
 - c. Upotrebu studijskih putovanja Leonardo da Vinci kako bi podržali zajedničko učenje i peer review.
10. drugi ministarski sastanak održat će se za dvije godine, kako bi se procijenilo provođenje i razmotrili prioriteta i strategije za strukovno obrazovanje osposobljavanje unutar radnog programa „Obrazovanje i osposobljavanje 2010."